

ЗБОРНИК О СРБИМА У ХРВАТСКОЈ

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE POUR L'HISTOIRE DES SERBES EN CROATIE

RECUEIL DES TRAVAUX SUR LES SERBES EN CROATIE

11

DIRECTEUR VASILJE DJ. KRESTIĆ

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
ОДБОР ЗА ИСТОРИЈУ СРБА У ХРВАТСКОЈ

ЗБОРНИК О СРБИМА У ХРВАТСКОЈ

11

УРЕДНИК ВАСИЛИЈЕ Ђ. КРЕСТИЋ

РЕДАКЦИОНИ ОДБОР

ВАСИЛИЈЕ Ђ. КРЕСТИЋ
ДИНКО ДАВИДОВ
ВОЈИН ДАБИЋ
СОФИЈА БОЖИЋ

СЕКРЕТАР

МИРОСЛАВ ЈОВАНОВИЋ

Примљено на X скупку Одељења историјских наука од 28. децембра 2016. на основу реферата академика *Василија Ђ. Крестића, Михаила Војводића, Мирјане Живојиновић, Динка Давидова, Димитрија Стефановића, Наде Милошевић Ђорђевић, дописног члана Љубодрага Димића, проф. др Душана Иванића, Мире Радојевић, др Мелије Милин, Софије Божић и Душана Баџаковића.*

АМБЛЕМ: ГРБОВИ СА ИКОНОСТАСА ЦРКВЕ СВ.
ТОМЕ У ДИШНИКУ, РАД ЈОАКИМА
МАРКОВИЋА ИЗ 1750. ГОДИНЕ

ИЗДАЈЕ:
СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

ТИРАЖ: 400 ПРИМЕРАКА

НАСЛОВНА СТРАНА: ЈАНКО МАГЛОВСКИ

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: МИРА ЗЕБИЋ

ЛЕКТОР: ЈЕЛКА ЈОВАНОВИЋ

КОРЕКТОР: ЂУРЂЕВИЋ НЕВЕНА

ШТАМПА: ПЛАНЕТА ПРИНТ

САДРЖАЈ – TABLE DES MATIERES

<i>Василије Ђ. Крестић</i>	Великохрватске претензије на Војводину	7
<i>Vasilije Đ. Krestić</i>	Greater Croatian Pretensions to Vojvodina	28
<i>Мирјана Поповић</i>	Село Мокро поље према попису из 1831. године – пример демографских прилика код српског православног становништва у Северној Далмацији	29
<i>Mirjana Popović</i>	Village of Mokro polje according to the census of 1831 – an example of demographic circumstances at Serbian orthodox population in northern Dalmatia	42
<i>Војин Калинић</i>	Српска девојачка школа у Задру	43
<i>Vojin Kalinić</i>	Serbian girls' school in Zadar	54
<i>Љубинка Тошева Карповиц</i>	Сава Вуковић, депутат Ријеке на Темишварском сабору и сабору угарских сталежа	55
<i>Ljubinka Toševa Karpowicz</i>	Sava Vuković, Deputy of Rijeka at the National Church Congress at Timișoara and the Hungarian Diet (1790–1791)	62
<i>Софија Божић</i>	Гавро Манојловић (1856–1939): историчар, академик, политичар	63
<i>Sofija Božić</i>	Gavro Manojlović (1856–1939): historian, academician, politician	86
<i>Мира Радојевић</i>	Из преписке Саве Косановића	87
<i>Mira Radojević</i>	From correspondence of Sava Kosanović	100
<i>Мирослав Јовановић</i>	Лука Марић у одбрани ћирилице и Српског културног друштва Просвјета у Хрватској	101
<i>Miroslav Jovanović</i>	Luka Marić in defense of cyrillic and Serbian cultural society Prosvjeta in Croatia	110
<i>Владислав Б. Сотировић</i>	Прва постхладноратовска „хуманитарна интервенција“ – Вуковар 1991. г.	111

<i>Vladislav B. Sotirović</i>	The first post-cold war „humanitarian intervention” – Vukovar 1991	128
<i>Vladislav B. Sotirović</i>	Breaking cliché on the killing of Yugoslavia: a role of Croatia	129
<i>Владислав Б. Сотировић</i>	Против клишеа о убијању Југославије: улога Хрватске.....	150
<i>Ђорђе Перућ</i>	Песме српских песника у мелографским записима познатих и мање познатих хрватских мелографа	151
<i>Ђорђе Перућ</i>	Poems of Serbian poets in melographic notations of known and less known croatian melographers	184
<i>Славица Гароња Радованац</i>	Милош Шкарић: Живот и обичаји српског народа у Лици и Крбави	185
<i>Slavica Garonja Radovanac</i>	Miloš Škarić: Life and customs of Serbian people in Lika and Krbava	246
<i>Станиша Војиновић</i>	Часопис српске омладине у Загребу „Омладина“ 1894–1895	247
<i>Staniša Vojinović</i>	Magazine of Serbian youth in Zagreb “Omladina” (1894–1895).....	268
РЕГИСТАР ЛИЧНИХ ИМЕНА		268
РЕГИСТАР ГЕОГРАФСКИХ НАЗИВА.....		284

ЧАСОПИС СРПСКЕ ОМЛАДИНЕ У ЗАГРЕБУ „ОМЛАДИНА” (1894–1895)

СТАНИША ВОЈИНОВИЋ

Међу часописима који су излазили у Загребу, налази се и студентски часопис *Омладина*, који је кратко излазио, а о ком је последња писала Бранка Прибић. Нажалост приликом писања Прибић није имала на располагању комплет тога часописа, у ком се налази и Садржај прве године, где су разрешени многи аноними и псеудоними.¹ Типолошку одредницу тог часописа дао је и Душан Иванић.²

Чим се појавио, часопис је побудио пажњу савременика. У политичком листу *Рег* Павла Маринковића млади Павле Поповић позитивно је оценио садржај прва три броја и нагласио је потребу за оснивањем таквог часописа. Том приликом Поповић је у анализи прилога истакао да је у њему прошлост заступљена у свим родовима (чланцима, поезији и причи), али да и поред тога у њему струје модерне идеје, које се посебно виде у преводима. Том приликом истакао је песника Јарослава Врхлицког (1853–1912) и историчара, есејисту и филозофа Иполита Тена (1828–1893). За оригиналну прозу Поповић је написао да „*На Бојојављење* јесте слика из живота, слика лепо изведена”.³

Власник и одговорни уредник *Омладине* био је Петар Белобрк (1874–1935), доцније адвокат и политичар, а издавач је била „Српска академска омладина у Загребу”. Излазио је од 1. јануара 1894. (12 бројева) до 1. маја 1895. (5 бројева). Штампан је у Српској штампарији у Загребу. Цена месечника за пола године била је 75 новчића а за целу 1,50 форинта. Рукописи и претплата слати су на уредништво (Медулићева ул. бр. 7).

Нема података о припремама за покретање часописа, а у првом броју није било ни посебног програмског текста. Према идеји оснивача, омладинаца Срба са Свеучилишта у Загребу, имао је задатак да настави традицију књижевних листова, својих претходника, часописа *Српскої*

1 'Омладина', лист студената на свеучилишту Фрање Јосипа I у Загребу, Зборник о Србима у Хрватској 1. Београд, САНУ, 1989, 117–130.

2 *Књижевна периодика српског реализма*. Београд, 2008, 323.

3 *Прејлед српске књижевности 29. марта 1894. из Загреба*. „Омладина“, издаје српска академска омладина у Загребу. Година I. Св. 1, 2, 3, „Подлистак”, Ред, I, 1894, бр. 33 (29. март), 1.

забавника (1884–1885), у ком би сарађивали омладинци, студенти, али и старији познати писци.⁴

Уредник Петар Белобрк после завршене гимназије и високе школе у Загребу студирао је право и постао адвокат. Био је истакнути политичар који је биран за посланика Сабора у Пешти, и био је делегат на Народно-црквеном сабору у Сремским Карловцима као представник среза Слатина. Налазио се међу првима који су стварали Хрватско-српску коалицију. У Велеиздајничком процесу био је један од бранилаца оптужених, а крајем Првог светског рата постао је члан месног одбора Националног већа Бјеловара и од 1919. повереник покрајинске владе за правосуђе у Загребу. Умро је у Бјеловару 27. I 1935. године.

Ипак, Белобрк је био само номинални уредник, а прави је био Каменко Суботић (Вуковар, 1870–1932), који је објавио највећи број прилога под пуним именом и различитим псеудонимима (Петар Милановић, Leander).⁵

Каменко Суботић се родио у Вуковару 9. септембра 1870, где му је отац Милан, родом Карловчанин, био прво учитељ, затим капелан, а од 1875. парох у Лединцима у Фрушкој Гори (недалеко од манастира Раваница, где леже земни остаци Цара Лазара), а десетак година пред своју смрт био је парох у Батајници у Срему.

Суботић је основну школу учио у Лединцима, гимназију у Сремским Карловцима (1881–1889), а универзитет у Загребу, Грацу и Прагу (1889–1893). После завршених студија службовао је у Свеучилишној књијници у Загребу (1894–1895), а затим је као земаљски стипендиста (Исе Кршњавог у Загребу) радио у библиотекама и Царској архиви у Бечу (1895–1896). Докторат је положио у Грацу (крајем 1894) а професорски испит у Загребу. Радио је као суплент у реалној гимназији у Митровици, где је предавао историју, географију и српски језик, и бавио се књижевношћу и науком (1896–1899). После једне афере прекинуо је наставничку каријеру и одао се професионалном новинарству. Радио је и живео у Батајници као спољашњи сарадник *Србодрана* (уредник Игњат Димић), где је највише популарисао нашу историју и књижевност (1899).

Из Батајнице је прешао у Београд за време министровања др Владана Ђорђевића. На његову препоруку министар просвете Андра Ђорђевић понудио му је наставничко место у Крагујевцу, али је он одбио, па је од Владана Ђорђевића постављен у Пресбиро Министарства иностраних дела. После тога је од новог министра Павла Маринковића постављен за библиотекар Велике школе. Ту је дужност обављао док то место није укинато под министром просвете Љубомиром Ковачевићем. За то време уредио је историјско одељење, библиотеку Цвијићевог Географског завода (она је и данас по тада примењеном систему уређена), и почео

4 Станиша Војиновић, *Библиографија листа Српски забавник (1884–1885)*, Зборник о Србима у Хрватској 5. уредник Василије Крестић, Београд, САНУ, 2004, 355–400.

5 *Библиографија списа Каменка Суботића (1884–1928)*. Нови Сад [1928], 2. Неке псеудониме разрешио је у овој библиографији.

је да уређује библиотеку Правног факултета. У томе периоду се оженио Даром Енгелхартовом, ћерком Љубице и Николе Секулића усвојеницом своје тетке („мајке“) Марије Енгелхартове, жене дворског књиговесца Франца Енгелхарта у Београду. Све то време (1900–1903) био је сарадник Турчићевих *Београдских новина*, па кад је остао без државне службе, посветио се новинарству и радио у Прагу 1903–1905, Новом Саду (1905–1907), где је уз новинарство водио акцију за начело „Свој Своме“ и за оснивање Сокола. У својим новинама и календарима заступао је и једну и другу идеју. Из Новог Сада прешао је у Београд, где се од 1. X 1907. до 1912. бавио новинарством. Из Београда се вратио у Нови Сад (1. IV 1912), где је прво био сарадник листа *Српство*, а затим *Браника* (од 1912), из чије је редакције 1914. одведен у затвор и прогонство у Дебрецин.

У Дебрецину је писао разне белешке, радио на драми „Богови без васељење“, за време слома о у Нови Сад, где је постао секретар, а доцније и драматург Српског народног позоришта (1918–1919), у чијој обнови је постигао значајне резултате.

Године 1920, 20. фебруара у Новом Саду покренуо је *Дунав*, недељни лист (излазио је до 10. IX 1922). Тада је у Новом Саду покушавао да у новинарски стил унесе литерарне особине. Поред новинарске дужности, 1. V 1922. примио је дужност библиотекара Матице српске, те је уз помоћ своје супруге Даре (+ 17. VI 1928) радио на преуређењу Библиотеке Матице српске. Године 1925. био је председник, а затим секретар обновљеног Друштва за Српско народно позориште, и у „Извештају Управног Одбора главној скупштини 15. марта 1925.“ (штампано) извео је обновљену концепцију Српског народног позоришта.

Од својих младалачких идеја, доста је тога унео и у месечник *Омладина*, који је имао следеће рубрике:

На почетку су песме, а онда приче или приповетке, чланци, преводи, културне вести, прикази (рубрика „Књижевност“) и белешке.

ПОЕЗИЈА

Прва објављена песма је „Успомена“ Владимира Јовановића, у којој песник тражи од савременика да проучавају своју прошлост, прикупљају старине да би сачували податке о прошлости :

Прикупљајте све старине
– Јер је свака књига стара –
Покрај њих нас туга мине,
А негдашњи сјај очара.
И тај сјај нам слогом гори,
Те у таму гони злости,
Да нам један пут отвари
У садашњој будућности .

Песма је производ једног од ретких песника реалиста (објавио је те 1894. године циклус „Реалиста“) с истакнутим родољубивим осећањем. Јова-

новићева поезија садржи и хумористичке акценте. Он је најзначајнији песник тог часописа, а за његовом песмом следе стихови: Алексе Шантића, Јована П. Рогановића, Јована З. Медурића, Гавре В. Гојковића, Ипанова (псеудоним Петра Стојковића), Ђорђа М. Бастаића, Петра Сибиновића (епиграми), Мила Јововића, Михаила Вукчевића (епиграми), Ђорђа Б. Николића.

ПРОЗА

Прозне прилоге објављивали су Растко Радуловић, „На Богојављење...”. То је слика из живота Срба у Загребу у којој је на почетку описана литија која иде Илицом, после чега описује свет који посматра литију:

„Бејасмо већ изашли и на Јелачићев трг.

Из Бакачеве улице помолише се два гојазна, крупна и као црни гаврани црна вранца...”

Слика литије се прекида и писац нас упознаје с главним јунацима те слике:

„Господин Фрањо Х. и господин Мате У. су познати варошки *iojовани*; душа им је било штогод лијепо изјести и попити. А све бриге за живота у те двојице људи биле су: како да што више и што боље удовоље својим тјелесним пожудама, како да очувају добру вољу за њих. Богатство, раскош и триста други угодности и удобности довела би их ипак до очајања, чим би их ма и мало издале пожуде, страсти, тјелесна снага или душевно расположење...” (1894, стр. 43)

Слика је реалистичка о градској сиротињи која једва саставља крај с крајем, те је зато на почетку слика „утовљене” господе.

По оријентацији је слична тој и приповетка „Два суда” Златана Босанца, из сеоског живота у Босни, о газдама и слугама с исто тако истакнутим социјалним елементима, злочинем због прекошене ливаде, суђењем и на крају осудом.

Три прозна рада под различитим псеудонимима написао је Михаило Вукчевић (Благоје, Н. Петровић и Милић Поповић): козерију „У Дубровнику”, о тобожњем јунаштву Црногораца; слику, проширену анегдоту из живота Црногораца „Обрука бијешну кућу Кусарову” и написану занимљивим колоритним језиком „Капетан Јеврем суди Васојевићима”.

Са социјалним темама су и преводи прозе Јарослава Врхлицког „Брак и пријатељство”, а слична је и приповетка „Разум и срце. (Из успомена на борбу једне некад бујне и немирне душе)” Хенрија Десмоулинса, коју је превео Јунијуса (Junius), а чија главна личност подсећа на главног јунака у роману „Дим” Ивана Тургеева.

КРИТИКА

Ипак у овом часопису најзначајнија је, критика. У првом броју је Каменко Суботић приказао две студије: Радована Кошутића, „Критика и

Књижевност” и Љубомира Недића „Из новије српске лирике”. За прву студију, која је управљена на Јована Максимовића, сматра да, и поред замерке која се односи на стил, треба захвалити Радовану Кошутућу што је отворио важно питање савремене књижевности, да у критикама књижевних дела треба истицати пишчево „ја”, пишчеву индивидуалност. Због тога је приказујући студију Љубомира Недића сматрао да он заступа застарела естетичка начела (естетизам). Недић је у анализи шест песника и радио по законима естетике, „ови јадни песници долазе по овом начину тумачења као неке мумије”. Суботић одриче и разумевање уметности, јер сматра да Недић затупа став да је Војислав „угледник” а остала петорица нису, јер Војислав гледа стварност очима уметника. Суботић је тражио од Недића да у критичким студијама да живот, да прикаже људе да би боље разумели њихова дела. Не треба, подвлачи Суботић, само анализирати и тумачити песме већ и „душу песникову”. На крају закључује: „Као што од приповедача тражимо, да нам друштвени живот верно прикажу, да нам оцртају људе, типове и карактере, те да боље друштво схватимо, тако и од писаца критичких студија тражимо, да нам песнике и литерате верно оцртају и аналишу. Махните се естетских закона, кусих анализа; то убија дух и полет, који је омладини тако потребан...”

У приказу путописа Марка Цара „У Латинима” (Задар 1894) критичар (неразрешени иницијали „-р р-”) истиче да је путописац гледао пределе и људе очима уметника и бележи осећаје када их је заиста осетио. Путописац очаравају грађевине, слике великих уметника, скулптуре, Рим, али, „кад нам описује поменуте стародревности и знаменитости Рима, он нам те мртве и ладне споменике и остатке задахњује њиховим истинским животом, историјским успоменама, доживљајима и преживљавањима њиховим...”

Гавра В. Гојковић приказао је збирку прича Милана Ћ. Милићевића „Зановет” (Земун 1894), за коју каже да писац у њој „не губи при причању догађаја у прекомерном љубавном пренемагању, већ што најфинијим начином у причу уплете своје дивне рефлексije које нас и нехотице подсећају на данашње стање српског народа...”

За приповетку „Све за народ” Марка С. Поповића – Родољуба, Каменко Суботић (под псеудонимом Leander) каже да се у приказу двоумио између два начела критике. Првог да је критика наука, озбиљна и аналитичка, и другог да је задатак критичара и да литературу креће напред, да у делима утврђује добро, а „треби зло”. Због те дилеме Суботић наглашава да у овој приповеци нема поезије, нема приповедачке „рутине”, нема ничега што приповетку чини уметничким делом, али у њој има „друштвене тенденције”, што, наравно, није довољно.

Приказана је и књига песама за децу Светозара Ђоровића „Полетарке” (Мостар 1894) опет непознати критичар (под шифром „-р р-”) који сматра да је главна одлика те збирке родољубље помешано с педагошком тенденцијом.

У сталној рубрици „Књижевност” приказане су: „Пјесме” Стеве П. Бешевића” (Сплит 1894), за коју Д. П. истиче да је то трећа књига тог

младог писца, али га она није задовољила, јер песник „не стоји чврсто на старом земљишту”, а главни мотиви су патриотизам, човечанство и љубав. Бешевић у патриотској поезији жуди за народном слогом, у другим мотивима огледа се мржња према тиранима и разумевање за сиромашне и зато тражи социјалну правду. За љубавну поезију наглашава да је песник на љубав према женама заборавио и да му је сада једина љубав народ. Међу бољим Бешевићевим песмама критичар наводи „У гори”, „Сјећање у ноћи”, „Да ми је знати”, „Моје море”, „Јесен”, а од већих песама „*Луда* нас не задовољава а *Урош* и ако је пун поезије нема ни мало техничког савршенства”.

У часопису је приказана и студија Ивана Иванића „О Буњевцима”, за коју Ђ. Мрђеновић сматра да пошто научници „тек малу свијетлост бацају на народ тај”, Иванић се прихватио тог тешког задатка да употпуни једну празнину и да прикаже историју, народни живот Буњеваца и њихове особине.

Занимљив је чланак „Неколике мисли о оснивању срп. акад. литерарног друштва у Загребу”, у ком се образлаже потреба за оснивањем таквих друштава и наводи да је прошле године основано „Друштво за помагање својих сиромашних другова” и да је оно дало завидне резултате. Задатак српске омладине на универзитету, истиче се у чланку, није само хуманитарни већ и организација једног центра који би омогућио и развијање интелекта и ума. То се може постићи и неговањем лепе и научне литературе. Поред тих општих разлога, наводе се и специјални разлози за оснивање друштва, јер су добре резултате већ показала наша друштва у иностранству (Москви, Женеви, Минхену), где је много лакше њихово оснивање. Такво друштво треба организовати и међу загребачким Србима, јер постојећа удружења одбијају Србе од ње (мисли на „Друштво за помагање сиромашних другова”), пошто у читаоници тога друштва „од 50 листова нема ни једног српског”.

У складу с оријентацијом часописа су и преводи. Овде треба истаћи пре свега студију „Класицизам, романтизам и реализам”, коју је по Херцену израдио Leandar Каменко Судотић (под псеудонимом Leander), где је изнео одлучан став за реализам:

„На галаму романтичарску су одговориле громогласно парне машине, железнице и целе врсте наука... Нови, победоносни реалистички правац је чедо нашег века; самобитни карактер његов се већ у првим годинама нашег века појавио; почео је развићем Наполеонове епохе. Њега су напред кретале песме Шилера и Гетеа, и величанствена филозофија Канта и Фихтеа. Ови су људи као и сви нови филозофи и научењаци, били реалисти... Шта савремености не одговара, није реално: што не извире из живота, и не увире у живот, томе се реалиста смеје. Он се смеје песницима, који на пример певају добром сремском вину, а никад га чиста ни пили нису; он се смеје онима, који певају грчким и римским боговима, а јаде и радост народа свога не виде. Живео реализам!” (1894, стр. 100)

Године 1895. као критичар појавио се Михаило Вукчевић и у последњем броју *Омладине* под псеудонимом „Lorenzo Rienzi” критиковао је драму „Балканска царица” књаза Николе.

Под псеудонимом „Rienzi“, у листу *Neue Freie Presse* бр. 7342 од 6. фебруара 1885. (исте године је преведена у листу *Позоришће*), приказао је Лаза Костић драму „Балканска царица“. Михаило Вукчевић је проширио тај псеудоним Лазе Костића и у приказу исте драме навео као повод вест да је у Новом Саду тих дана представљана „Балканска царица“ три пута „на опште захтевање“. Међутим истиче Вукчевић: „што сваку драму чини драмом, ова драме нема. У *Балканској царици* нема радње и оно што је те радње тако је затегнута и несложна, да нам се чини као каква путања од сокака по сухом лишћу, којом путањом идеш мало, па ти од једном нестане и трага од ње. Радња и заплети тако су незнатни и обични, да би их један мало начитанији човјек и који је видио на бини неколико таквих комада, могао сам склопити“. У тој негативној критици у којој ниједанпут није поменуо име књаза Николе, посебно се окупио на новосадске критичаре који хвале патриотске мисли и лирске моменте у драми: „А патриоте треба да су – штедљиви, јер бивају често и несносни и непрактични... Лирички су му моменти лијеви али претегнути, те заустављају радњу...“ За новосадске критичаре, чија имена наводи: Пушибрк, Грчић, Милованов, Сандић, Савић, закључује да „су у критици догме пијетет и одвратност, који вам се сму [?] кладити о томе што хоћете да је на примјер *Свилени Рубац* писао Змај а *Гордана* да је почетничко недоношче па се последије код оба два случаја уједају за руку...“ (стр. 115–116) Овај приказ драме кнеза Николе можда је и један од узрока престанка излажења часописа.

ДРАМА

У часопису је почела да излази и једна драма „у пет чинова“, у стиховима „Не растављај, што Бог свевишњи свеже“ Јована Живојновића, која се дешава у Банату. Њено објављивање је престало с другим чином. То је драма из српског живота о љубави и сукобима, суђењима, адвокатима, власти.

САРАДНИЦИ

Поред познатих сарадника *Омладине*: Владимира М. Јовановића, Алексе Шантића, Светозара Ђоровића, ту су и други, већ заборављени:

Васо Пајрић, који је умро као правник четврте године (Винковци, 7. марта 1872 – Загреб, јануар 1895).

Дамјан Јеврић, који је рођен у Јамини 15. XI 1836. од оца Јована, пароха, и мајке Дафине. Основну школу учио је у месту рођења, немачку у Сремској Митровици, гимназију у Винковцима, где је матурирао 1856. године. Годину дана слушао је правне науке у Бечу, али се на захтев оца вратио и завршио карловачку богословију. Рукоположен је за свештеника 1862. године. Код свога оца био је 12 година капелан, а по његовој смрти наследио је парохију. По српским листовима много је преводио с немачког, француског и руског језика. Превео је Шатобријановог „Ати-

лу” и Борхрављевог „Српског цара Стевана Душана”.⁶ Умро је у Јамини, 13/26. мај 1900. године.

Михаило Вукчевић, који је рођен у Дражевцима, у Љешкој нахији 1870. Основну школу учио је код куће, код стрица, попа Теше, кога је запопио владика Раде. Школовање је наставио у Подгорици код неког фратра Италијана. У цетињској гимназији завршио је прва три разреда, одакле је истеран због антидинастичког деловања. Матурирао је у Новом Саду 1891, а дипломирао и докторирао у Загребу 1900. године с дисертацијом „О говору у Киреч кеју близу Солуна”.⁷ Као професор службовао је у Солуну (1. IX 1897 – 4. XII 1899), Цариграду (од 4. XII 1899) и Београду (у трговачкој академији и богословији). Од 1925. био је директор цетињске гимназије и инспектор зетске области. Умро је 27. јануара 1945. у Врањској Бањи.

Објављивао је под пуним именом и псеудонимом Мило Војводић, а у *Омладини* потписивао се псеудонимима: Благоје, Н. Петровић, Милић Поповић, В. Чевећ, и В-Чевећ. Уређивао је *Цариградски власник* (пет година у два наврата, први пут 1900, а други пут од априла 1905. године) и календар *Голуб*. Сарађивао је у више листова и часописа: *Бранково коло* (1896, 1900), *Ново време* (1900), *Просветни власник* (1902), *Лейхойис Мајшице српске* (1904–1905), *Београдске новине* (1908, под шифром –S), *Штампа* (1908), *Јужни ирејлед* („Последње виђење са Аксентијем Бацетом–Рујанцем”, 1930, 1933). Приредио је за штампу „Живот и обичаји Арбанаса” од Марка Миљанова. Писао је приповетке. Објавио је сатирично-хумористичке приче „Разговор безазлена свијета са црногорских посједака”. Дописивао се са Симом Матавуљем, с ким је познанство започео у цетињској гимназији 80-их година. Зближила их је заједничка нетрпељивост према књазу Николи. Већину Матавуљевих писама објавио је у *Цариградском власнику*. Сачувана су његова писма са путовања по Македонији и писма Љубомиру Ковачевићу 1903. године. Неки су му приписивали књигу „Програм уједињења” (Крф 1917) потписану псеудонимом Б. Брђанин, али је њу написао Светозар Томић, шеф црногорског одсека МИД-а.

Јован Живојновић, који је рођен је у Долову 1869, где је завршио основну школу. Гимназију је започео у Панчеву, а матурирао је у Новом Саду (1891). Као питомац Текелијанума филозофију је студирао у Пешти, где је положио и професорски испит (1896). Радио је као суплент Учитељске школе у Сомбору (1896–1900), професор српског и немачког језика у српској гимназији у Новом Саду (1900–1914). После Првог светског рата постављен је за градског начелника и великог жупана Новог Сада (1918). Неко време је био инспектор Министарства просвете у Београду и управитељ мушке гимназије у Новом Саду (1925–1926). Писао је песме, позоришне полемике и позоришне комаде. Сарадњу је имао са следећим новинама: *Босанска вила* (1890, 1895, 1903, 1910), *Лейхойис Мајшице српске* (1901–1924), *Српски вијез* (1914), *Бранково коло*, *Женски свет*, *Српски Сион*, *Позоришће* и *Браник*.

⁶ Некролози: *Браник*, XVI, 1900, бр. 61 (23. мај/ 5. јуни), 3; *Босанска вила*, XV, 1900, бр. 15–16, 224.

⁷ „Доктор филозофије”, *Народне новине*, Београд, I, 1900, бр. 38 (29. септембар), 2.

Јован З. Медурић рођен је у Турији код Србобрана 17. IX 1867. Основну школу завршио је у месту рођења, нижу гимназију у Новом Саду и учитељску школу у Сомбору (1889). Радио је као учитељ у Турији до Првог светског рата. Уређивао је *Педагошки зборник* (1899) и лист *Народ* (Србобран, 1910–1912). Сарадњу је имао са следећим новинама: *Женски свећ* (1886–1914), *Бранково коло* (1895–1896), *Школски лист* (Сомбор, 1895–1900), *Школски одјек* (Нови Сад, 1897–1906), *Браник* (1904, 1907), *Јединство* (Нови Сад, 1923), и *Реч* (Београд, 1924). Умро је у Новом Саду 1959. године. Дописивао се с Алексом Шантићем и Светозаром Ђоровићем.

Омладина
Издаје Српска академска омладина у Загребу
I, 1894.
Власник и одговорни уредник П. Белобрк
Шт. Српска штампарија у Загребу.

Бр. 1 (1. јануар)

1. Вл./адимир/ М. Јовановић, *Успомена*, 1.
Поч.: „Узаман је прошла слава“
Зав.: „У скорашњој будућности“
2. Владимир Марковић, *Карактер. Цртица из прошлости*, 2–3.
3. Ј. Павлов /Бањанин/, *Милан Ђ. Милићевић: Народна библиотека у Београду*, 4–10.
Приказ. Говор Милана Ђ. Милићевића изговорен је на свечаној седници 2. фебруара 1888, а штампан је у *Гласу V* Српске краљевске академије (Београд 1888). Аутор је разрешен у прегледу садржаја.
4. Иполит Тен, „Маколе“ /Предео Каменко Суботић/ (1), 10–13.
Разрешено је у прегледу садржаја.

КУЛТУРНЕ ВЕСТИ

5. *Друштва*, 13–15.
„Зора“ српско акад./емско/ друштво у Бечу за 1892/3. – „Србадија“, Грац. – „Шумадија“, Праг. – „Даничић“ Београд. – „Правничко друштво“ великошколаца. – Прослава двадесете годишњице гимназијског друштва „Подмладак“, Крагујевац. – „Његуш“ (Ниш). – Задруга Српкиња у Загребу
6. /Каменко Суботић/, „Радван Кошутић, Критика и књижевност Београд 1893“; *др Љубомир Недић*, „Из новије српске лирике Београд 1893.“ *Књижевност*, 15.
Аутор је разрешен у прегледу садржаја.
7. Вл./адимир/ М. Јовановић, „До сад непознати новац деспота Лазара Ђурђевића“, *Вести из науке*, 15–16.
8. *Чийуља*. *Душан Данило Дробац, слушајтељ права (1875–1893)*, 16.

Бр. 2 (1. фебруар)

9. В., „Војислав Илић песник српски“, 17–18.

10. Јарослав Врхлицки, „Брак и пријатељство”, превео Павле Орловић – Загреб /Вл. Косанић/ Прича (1), 18–24.

Преводилац је разрешен у прегледу садржаја.

11. Алекса Ристов Шантић, „Богињо!...”, 24.

Поч.: „Богињо, ђе си... зар храми твоји”

Зав.: „Слободо света, дигне ти храм!”

12. Петар Милановић /Каменко Суботић/, „Писма о српској историји” (1), 24–28.

Прво писмо: О најславнијој повести; друго писмо: Српска историја до Немањића: 1. Најстарије доба, 2. Три стотине година (638–871).

Разрешено је у прегледу садржаја. Ово је прештампано и посебно: „Писма о српској историји”. Књижица за народ. Загреб 1894.

13. Свет./озар/ Ђоровић, „Њој”, 29.

Поч.: „Дивна ли је зора бајна”

Зав.: „Све у теби спојене су...”

14. Иполит Тен, „Маколе”/Превео Каменко Суботић/ (2), 29–30.

15. Leander /Каменко Суботић/, „Прослава тридесетогодишњице смрти Вукове у Загребу”, 30–32.

16. Шумадинац, „Дописи. Златни Праг”, 32.

17. „Културне вести”, 32–37.

Прослава Св. Саве; Кермес у славу Стојана Новаковића у Грацу; Панчићево вече у Београду; „Шумадија” у „Златном Прагу”: прошлог месеца изабрана управа: председник Душан Котур, тајник Јован Рогановић, књижничар Бартоломије Франасовић. – Вук Стефановић Караџић (1864–1894). – Тридесетогодишњица смрти Косте Руварца. – Прашки универзитет: у другом семестру прошле године један Србин је на чешком језику читао расправу „О критичким радовима за две прве деценије нове српске повести (1688–1708)”. – Народна библиотека у Београду. – Библиотеке у Загребу. – Дар српског патријарха Георгија Бранковића. – Народна и патријарачка библиотека у Ср. Карловцима. – Друштво за помагање сиромашних ђака на Загребачком универзитету. – Тридесетогодишњица Вукова у Бечу. – „Јавор”, ђачки књижевни збор у осечкој гимназији. Постоји двадесет и девет година, а први председник био је др Козић, а други Ђока Исајловић. Многи њихови радови су одштампани, највише у листу *Бриљан*. За 1893/4. председник је био Данило Димовић, потпредседник Зорко Кауфман, тајник Векослав Хенгл, благајник Јанко Барч. – Задруга Српкиња земункиња.

18. М. Медаковић, Манојло Грбић, „Карловачко владичанство”, *Књижевност*, 37.

Аутори разрешени у прегледу садржаја.

19. /Каменко Суботић/, „Дело Београд 1894. Уредник Илија И. Вукићевић”.–*Ola Hanson, Das Junge Skandinavien. Lajpcig 1892. и L. Morholm, Junge Norveger 1893. (Ола Хансон и Л. Мархолм), Књижевност*, 38–39.

20. *Чишуља*, 40.

Владимир Карић, Фрањо Рачки, Прока Миладиновић и Душан М. Папић.

21. Уредништво *Омладине*, „Пријатељима српске омладине”, 40.

Бр. 3 (1. март)

22. Јов./ан/ П. Рогановић, „Споменица своме другу Л. П.”, 41.

Поч.: „Братство, слога, љубав, правда“

Зав.: „Роду – роду – за слободу“

23. Растко Радуловић, „На Богојављење.“, слика, 41–44.

24. Јов./ан/ З. Медурић, ***, 45.

Поч.: „Ја песмом хтедох снажити косовског тужног роба“

Зав.: „Косову управте глед!“

Дат.: „Турија 15. II 1894.“

25. Јован Јанко Кнежевић, „Др Јосиф Панчић. 1. Из живота и рада у опште (1)“, 45–49.

26. Јарослав Врхлицки, „Брак и пријатељство. Прича“, превео Павле Орловић – Загреб /Вл. Косанић/ (2), 49–51.

27. Петар Милановић /Каменко Суботић/, „Писма о српској историји“ (2), 51–55.

2. Српска племена се почињу уједињавати (817–1168). – Треће писмо: Славни Немањићи владају славно две стотине година (1168–1371): 1. Немања, 2. Свети Сава.

28. /Аноним/, *Дойиси. Беч*, 55–56.

Академско друштво „Зора“ прославило је двадесетпетогодишњицу и на њој је присуствовао др Лаза Станојевић.

29. „Културне вијести“, 57–59.

О семинарима на Свеучилишту у Загребу; педесетогодишњица „Бачког растанка“ Бранка Радичевића; Питање о српским народно–аутономним школама пред Сабором троједне краљевине; Друштво за помагање сиромашних Срба ђака на великим школама у Бечу; Тридесетогодишњица Владимира Васића; Српска књижевна задруга; „Горски вијенац“ на Цетињу

30. „Читуља“, 60.

Светозар Л. Вучићевић; Иван Стефановић Јастребов; Михаило Хорник

31. „Одговори уредништва“, 60.

Госп. Р. К. У Загребу; Миленку; дописнику у Бечу

Бр. 4 (1. април)

32. Алекса /Шантић/, „Српској Омладини на Балкану“ (песма), 61.

Поч.: „Шта нам треба у том часу“

Зав.: „Укрснути Бог слободе“

Дат.: „20. 6. 1893.“ Разрешено је у прегледу садржаја.

33. Јарослав Врхлицки, „Брак и пријатељство“, прича, превео Павле Орловић – Загреб /Вл. Косанић/ (3), 62–66.

34. Петар Милановић /Каменко Суботић/, „Писма о српској историји“ (3), 67–74.

Четврто писмо: С ким су се борили и што су радили првих пет Немањиних наследника: 1. „Српска вера“, 2. Пет Немањиних наследника побројани по годинама владе; 3. Српски непријатељи за њихове владе. – Пето писмо. Србија онајјача на Балкану: 1. И Србија постаде краљевина; 2. Србија није земља џебрачка, већ богата, 3. Сад куј не само новце српске, него и пиши законе. – Шесто писмо. Душаново царство: 1. Славно доба Душаново; 2. Душанов потомак у Паризу; 3. „Душаново царство“, 4. „Много хтео, много започео, час умрли њега је помео“. – Седмо писмо. Задњи Немањић или слога гради градове а неслога их обара. Осмо писмо. Борба с Турцима на смрт и живот (сто година): 1. Кнез Лазар; 2. Српски деспоти; 3. Паде Босна поносна, паде кршна Херцеговина, паде и Зета!

Прештампано и посебно, Загреб, 1894.

35. Јов. З. Медурић, „Ј-и” (песма), 74.
Поч.: „Дон`о сам ти киту цвећа”
Зав.: „За слободу, чинит` може!...”
36. Јован Јанко Кнежевић, „Др Јосиф Панчић. 2. Резултат рада и карактеристика” (2), 75–77.
37. /Александар/ Херцен, „Класицизам, романтизам и реализам”, превео Leander /Каменко Суботић/ (1), 78–79.
Разрешено је у прегледу садржаја.
38. „Јован Шорак – ’Ђедо’, протопоп ријечки” (фотографија), 79.
39. Кам./енко/ Суб./отић/, „Фрања Ваничек”, 80–82.
Писац историје војничке крајине „Specialgeschichte der Militärgrenze” (Беч 1875).
40. /Аноним/, „Дописи”, 82–86.
Инсбрук; Женева у Швајцарској (о ћачкој дружини „Вила”); радове су читали 1892. године: П. С. Протић, С. Манојловић, А. Р. Михаиловић, С. Х. Ристић, Ж. Балугџић; Београд у Србији (Академско певачко друштво „Обилић”).
41. Одбор за подизање споменика Војиславу Ј. Илићу, „Српском народу. У Београду на три Јерарха 1894”, 86–87.
Председник је Змај, а чланови су значајније личности културног живота Београда.
42. „Културне вијести”, 87–91.
Тристогодишњица спаљења мошти Св. Саве; Сложна браћа дворе граде; Предавања љетњег пролећа; Манастирски љетописи; Српска краљевска академија наука; Српско друштво „Србадија” у Грацу; „Даничић”, историјско–филолошко друштво на Великој школи у Биограду; Уметничка изложба у Београду, коју организује Књижевно-уметничка заједница; Приступно предавање г. Љубе Ковачевића; Српско-прав. богословско училиште у Рељеву код Сарајева; Српска вештакиња (Адела Василијевић), Са Косова код Книна; Награда у славу Корнелија Станковића
43. /Гавро В. Гојковић, „Кнез Милош прича о себи” Милана Ђ. Милићевића (Београд 1893”), *Књижевности*, 91.
44. –р р–, „Полетарке” Светозара Н. Ђоровића (Мостар 1894”) *Књижевности*, 91.
45. /Аноним/, „Читуља”, 92.
Јован Шорак–Ђедо, протопоп ријечки; Фрања Ваничек
46. „Поруке уредништва”, 92.
Госп. В. К. у Госпићу; Друговима у Бечу и Будимпешти; Пријатељима „Омладине”
- Бр. 5 (1. мај)
47. Гавра В. Гојковић, „Светлости више...”, 93.
Поч.: „Облак је скрио месец и сјајне ноћнице звезде”
Зав.: „Вапиће: ’Светлости више!’...”
48. Златан Босанац „ Два суда”, приповијетка, 94–99.
49. Херцен, „Класицизам, романтизам и реализам”, превео Leander / Каменко Суботић/ (2), 99–100.
50. Слободан /Петар Симоновић/, „Fin de Siècle” (Пренимо се), 100–105.
Поч.: „Кад по свету гледнем”
Зав.: „Наших идејала”
Дат.: „К. 1894.” Разрешено је у прегледу садржаја.

51. Ј. Павлов /Бањанин/, „Рефлексије о нашим народним пјесмама“, 105–110.
52. /Аноним/, „Београд у Србији. Дописи“, 110–111.
Резолуција дружина ђака „Побратимство“ поводом заговарања енглеских листова о подели Србије (*Стандард* и *Тајмс* и др.)
53. –р–, „У Латинима, утисци с пута. Написао Матко Цар. У Задру издање штампарије С. Артале 1894“, *Књижевност*, 112–113.
54. /Гавра В. Гојковић/, „Зановет. Збирка разних састава од М. Ђ. Милићевића. Земун 1894“, *Књижевност*, 113.

Аутор разрешен у прегледу садржаја.

55. „Културне вијести“, 113–116.
Забава српске трговачке омладине у Загребу; Кермес у славу Св. Саве у Загребу; Архивар (Ђура Бекић); Милош Цветић глумац; Чика Васа Крстић; „Јавор“ ђачки књижевни збор у осјечкој гимназији; Вечерња школа друштва Св. Саве у Биограду; Награда за психологију и методику; Приступни академијски говор г. Јована Авакумовића; Добротворна женска друштва у Панчеву; Друштво за помагање Срба ђака на великим школама у Бечу
56. „Одговори уредништва“, 116.

В. К. у Госпићу; *Fin de siecle* („Вашу смо пјесму уврстили, а и оне ћемо друге згодном пиликом. Необично нам се допала, јер у њој видимо живота. Учите, студирајте историју, социологију и психологију, па ћете далеко дотјерати. Кад сте чули, да ће се ваша пјесма у лист уврстити, велите да сте се обрадовали, и да по томе видите, да сам пријатељ човјечанства. Тако је. Тешко оном у чије срце не продиру опћа човјечанска начела; али не ваља заборавити да је наше човјечанство народ српски. О свему опширније особито, кад се упутим у долње предејеле. Поздравите омладину“); Ј. Р. у Ц. („Велите да не разумете, шта хоћемо с нашим реализмом. Али то је тако јасна ствар: пишите истину; цртајте живот; обазирите се на савремене потребе индивидуалне и друштвене; не градите куле по ваздуху, него се вазда, како наш народ вели, простирите према губеру; не мерите ствари већом мером; одбаците од себе илузије, пригрлите здрав разум и логику – па ћете бити реалисти, човек савремен. Толико, згодном приликом више“).

Бр. 6 (1. мај)

57. Уја /Душан Пантелић/, „Успомена из 1848“, 117–119.
Из књиге: „*Articuli et Constitutiones diaetarum seu generalium congregationum regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*“, Издао Кукуљевић (Загреб 1862). Разрешено је у прегледу садржаја.
58. Макс Нордау, „Свејтска болест“. Израдио Г./авра/ В. Гојковић, 119–122.
59. Ипанов /Петар Стојковић/, „На гробу умрлих другова“ (песма), 122–123.
Поч.: „Чујете л` песму, где тужно бруји“
Зав.: „То је зламање/?!/ њиног поздравља“.
Дат.: „У Грацу 4. маја 1894. Прочитано у „Србадији“ приликом полагања венаца на гробове овде умрлих другова.
60. Ј. П. /Ј. Павлов Бањанин/, „Недић о правопису“, 123–126.
Поводом расправе „О правопису и интерпункцији“ Љубомира Недића. Аутор је разрешен у прегледу садржаја.
61. Стефан П. Миџор, „О развитку и напретку српске националне идеје“, 126–132.

Говор држан на свечаној седници друштва „Србадија” дана 27. априла 1894. године приликом тристогодишњице спаљивања Св. Саве.

62. Leander /Каменко Суботић/, „’Све за народ’ Приповијетке Мар. С. Поповића”, 132–134.

63. Ђорђе М. Бастајић, „Косово”, 135.

Поч.: „Косово је српско”

Зав.: „Што нам је увело”

Дат.: „1. јануара 1894.”

64. „Београд у Србији. Прослава Св. Саве”, *Дойиси*, 135.

65. /Душан Пантелић/, „Књижевни и стручни листови у Блгара”, *Књижевност*, 135–137.

Аутор је разрешен у прегледу садржаја.

66. „Културне вјести”, 137–140.

Дружина „Будућност” у Карловцу; На концу школске године; „Славија” литерарно и говорничко друштво у „Златном Прагу”; Омладински суд о издајници српског народа и лијепог имена српског; Нова зграда српске препарандије у Сомбору; Срби у Европи (О преводу Ј. Николића српских народних песама – *Santi popolari serbi*); Фазе у нашем јавном животу; Један глумачки јубилеј (Фотије Иличић); Влахо Буковац; *Пчелица* лист Мите Нешковића; Основне школе у Београду

67. „Читуље. Ђорђе М. Бастајић”, 140.

Ђак велике гимназије загребачке недавно је преминуо. „Бавио се књижевношћу, и из његових првенчади бујно избија његов талент”

68. „Одговори уредништва”, 140.

Ђ. С. У Златном Прагу („Што ћутиш, ћутиш Србине тужни?”); Старини Новаку („Ви велите, да омладина не треба да се меша у јавна питања; треба по вашим ријечима да учи, и да одобрава оно што старији ураде јер да она није позвана, да ником даје инструкције итд. Ми се с вама слажемо само у једном тј. да омладина треба да учи, а жао нам је опет, да ви осуђујете, што се омладина меша у јавна питања. Кад би по рецепту вашем омладина радила, онда би сви до једног од нас били прави “друштвени криплови”. Хоћете да будемо добри Срби, а овамо не допуштате, да се занимамо питањима јавног народног живота! Зар то није апсурдум? Но и ви донекле допуштате, да се бавимо кад хоћемо и тим питањима, али иштете од нас, да све одобравамо. Зар то није опскуранство? Хоћете да нешто проучавамо, да о нечем размишљамо, а овамо да резултат тог размишљања мора бити повољан по сав рад наших старијих? Ми смо увјерени, да и омладина треба да мисли и кришћује, и вођени тим уверењем, гладанемо да по својим силама порадимо, да једном буде крај онеме стању наших народних ствари, у коме се не зна ни ко пије, ни ко плаћа”).

Бр. 7 (1. јули)

69. Е. Кондић, „Сејина утјеха”, *слика*, 141–143.

70. Беранже, *Ойрошијај Марије Сѣуарѣове*. Превео П./етар/ Симоновић, 143–144.

Поч.: „Збогом Француска”

Зав.: „Земљо драга, лаку ноћ”

Преведена у Ср./емским/ К./арловцима/.

71. Руд./олф/ Раул, „Неколико глава из живота чешких ђака”, превео са чешког П. Б-ћ, 144–145.

72. Фридрих Рацел (Fridrich Ratzel), „О унутрашњости земље”, /превео/ Гавра В. Гојковић (1), 146–148.

73. Ј. /Ј. Павлов Бањанин/, „Школе у Турској”, 148–150.

Поводом писања „Галеб-ефендије” [Никодим С. Савић] у београдском часопису *Дело* Разрешено је у прегледу садржаја.

74. Leander /Каменко Суботић/, „Мисли о српском православљу”, 150–153.

Аутор је разрешен у прегледу садржаја.

75. Вл. М-ћ, „Један обичан памфлет. Hadžić Osman Nuri: 'Islam i Kultura'”, (*odgovor prof. М. Nedeljkoviću*), у *Zagrebu 1894*, 153–155.

76. /Љ. Мрђеновић/, „Књижевност. 'О Буњевцима' написао Ив. Иванић, прештампано из *Љетописа Матице српске*”, 155–156.

Аутор је разрешен у прегледу садржаја.

77. Б. Ст. /Богдан Стојановић/, „Библиографске козерије Најновије издање Рељковићевог 'Satira'”, 156.

Критички приказ, издање браће Поповића из Новог Сада. Аутор је разрешен у прегледу садржаја.

78. /-р р-/ „Библиографске козерије. 'Срби у давнини' Симе Лукина Лазића; 'Племић и жена из народа' истинита прича Шветкиње Марије-Софије Шварц, с немачког превео Иван М. Матић. У Загребу тисак српске штампарије 1894”, 156–157.

79. „Културне вијести”, 157–158.

Друштво Срба ђака у Загребу; Српска читаоница у Загребу; Српско црквено пјевачко друштво „Гусле” у Мостару; Српска учитељска задруга; Српски културни успјех; Педесетогодишњица српске читаонице у Иригу; Даничићев споменик; Српска књижевна задруга; Двадесет пет година више дјевојачке школе у Панчеву

Бр. 8–10 (1. август–октобар)

80. Фрањо Селак, „Слава”, превео Душан (1), 159–164.

81. /Иван/ Тургењев, „Небеско царство. Из 'Појезије и прозе’”, превео П./етар/ Симоновић, 165–166.

Поч.: „О небско царство”

Зав.: „Небескога миља”.

82. Б. /Илија Прица/, „Свеучилишна новела” (чланак), 166–169.

О „Свеучилишту Фрање Јосипа I” у Загребу. Аутор је разрешен у прегледу садржаја.

83. Ђорђе В. Николић, „Задња утеха” (песма), 169.

Поч.: „Све је мирно, у сну веће”

Зав.: „Зар *анђео* мрзит може!”

Дат.: „Загреб, 25. IV 1894.”

84. Фридрих Рацел, „О унутрашњости земље. II. Вулкански појави”, / превео/ Гавра В. Гојковић (2), 169–172.

85. Васа Папрић, „Песме о Краљевићу Марку” (1), 172–175.

86. Јован Живојновић, „Не растављај, што Бог свевишњи свеже”, драмски покушај у V чинова; дешава се у Банату (1), 175–184.

87. П./етар/ Симоновић, „Епиграми”, 184.

1. Љубав; 2. Сухопарни песник; 3. Дете

88. Leander /Каменко Суботић/, „Ко живи у Старој Србији и Македонији? Прилог познавању Источног питања” (1), 184–188.

- О Спиридону Гопчевићу. Аутор је разрешен у прегледу садржаја.
89. Гавра В. Гојковић, „Срби у Брањини. Биљешке с пута”, 188–190.
Дат.: „Осијек 20. VIII 1894.”
90. Алекса Ристов Шантић, „Моме анђелу”, 190.
Поч.: „К’ о љупки, цв’јетак њежни, чедну, бајну и милу”
Зав.: „И теби вјенац плете моје љубави бог!...”
Дат.: „Мостар 15. дек. 1893.”
91. Теофановић, „Физика Атанасија Стојковића. (Прилог познавању српског културног живота на концу XVIII и на почетку XIX века)”, 191–195.
Читано у друштву *Шумадија* у Прагу год. 1887.
92. М. Медаковић, „Стара српска порота поређена са енглеском поротом”, 195–199.
93. Кам./енко/ Суботић, „Без појезије. (Цртица о натурализму у српској приповједи)”, 199–203.
94. Председник Мих. К. Михаиловић – тајник С. В. Поповић, „Извештај српског акад. књиж. друштва ’Србадија’ у Грацу за год 1893/4. Са завршене главне скупштине срп. акад. друштва ’Србадије’, држане 8(20) јула 1894. год.”, 203–204.
Друштво је имало 2 редовне и 5 ванредних скупштина, 1 свечану, 11 редовних и 20 одборских седница. Радове су читали: Ипанов, Стаменко, Јов. Васић, Владислав Скарић, С. В. Поповић.
95. -р р-, *Пој Ђуро Давидовић, Дојаћај из Босне исјирјовиједао Јован Јовановић из Кобаши. Библиографске козерије*, 205.
96. /Кеменко Суботић/, „Српски погледи на културу ислама (Осман Хацић, ’Ислам и култура’). Библиографске козерије”, 205–206.
Аутор је разрешен у прегледу садржаја.
97. „Културне вијести”, 206–208.
На почетку школске године; Фонд Св. Саве; Скини ми, бабо, с чела облаке”; Ваљаност стрељачке дружине; „Стевану Стевановићу, драмском писцу. 1807†1828. – Магица српска”.

Бр. 11 (1. новембар)

98. Мило Јововић, „Омладини!”, 209.
Поч.: „Омладино, српска надо”
Зав.: „Срећу Српству бољу гради”
Дат.: „У Бару (Црна Гора) 1894.”
99. Фрањо Селак, „Слава”, превео Душан (2), 209–212.
100. Јов./ан/ П. Рогановић, „Србин сам смјели”, 213.
Поч.: „Имам мајку кћер Славије”
Зав.: „Србин сам смјели”
„Праг”
101. Фридрих Рацел, „О унутрашњости земље. III. Дизање и спуштање гла”, /превео/ Гавра В. Гојковић (3), 213–216.
102. Васа Папрић, „Песме о Краљевићу Марку” (2), 216–218.
103. Гавра В. Гојковић, „Повратак”, 219.
Поч.: „На простирку меку од ситнице траве”
Зав.: „Саде дижу дворе – правде и истине”

104. Јован Живојновић, „Не растављај, што Бог свевишњи свеже“, драмски покушај у V чинова; дешава се у Банату (2), 219–223.
105. Скупштинар /Илија Прица/, „Прва скупштина Друштва за помагање сиромашних, а вриједних, Срба слушача у кр. Свеучилишту Фрање Јосипа I у Загребу“, 223–227.
Аутор је разрешен у прегледу садржаја.
106. Ђуро Лалош – Гавра В. Гојковић, „Срби родољуби! У Загребу дне 1 (13) новембра 1894“, 227–229.
Проглас председника и тајника „Друштва за помагање сиромашних, а вриједних, слушача...“
107. „Културне вијести“, 229–231.
Скупштина Матице српске; Број ученика и ученица у девојачким школама; Привредно-витешке светковине свију „Кола јахача кнез Михаило“; Српска књижевна задруга; Краљ. позориште у Београду; Српско академско друштво „Зора“ у Бечу (22. октобра 1894, изабрани за председника Ст. Станојевић, за потпредседника В. Кујунџић, за благајника Вл. Новаковић, за књижничара Чед. Митровић, за тајнике: Бесарабић и Пера Богдановић); Српска свијест
108. /Гавра В. Гојковић/, „Србодбран Народни српски календар за 1895; Српски великокикиндски илустровани календар за 1895; Бранково вече. Споменица (Београд 1894)“, *Књижевности*, 232.

Бр. 12 (1. децембар)

109. /Перо Белодрк/, „Загреб, 1. децембра“, 232–234.
Када су издали први број *Омладине*, нису изашли са програмом листа (часописа), али су имали начела уређивања. Међу њима је основно „не бавити се политиком, већ радити и проучавати наш друштвени живот, те на основу тога стицати правилан поглед на српско друштво и српски народ. Ми се нисмо хвалили својим патриотизмом, али смо имали патриотски правац. Њихове чланове називају реалистима, а њихов реализам није ништа друго до жеље: 1. држати се оних питања којима се омладина по годинама својим може бавити; 2. радити и проучавати живот народни; 3. на основи овог рада самостално мислити; 4. стечено мишљење отворено проповедати“.
110. Васа Папрић, „Песме о Краљевићу Марку“ (3), 235–238.
111. Гавра В. Гојковић, „У магли“, 239.
Поч. „Месечна јесен се спушта... Већ магла сивкаста свуда“
Зав.: „А мени све нешто шапти: „Ту с` твоја судбина скрива!“
Дат.: „Загреб 25. X 1894.“
112. Л. Бихнер, „Материјализам и идејализам“, превео: Гавра В. Гојковић, 239–241.
113. Ј. Павлов /Бањанин/, „Двије књиге за народ“, 241–243.
О календарима „Орао“ (Осијек) и „Свети Сава“ (Загреб)
114. Јован Живојновић, „Не растављај, што Бог свевишњи свеже“, драмски покушај у V чинова, дешава се у Банату (3), 244–248.
Читано у „Колу младих Срба“ у Будимпешти.
115. Leander /Каменко Суботић/, „Ко живи у Старој Србији и Македонији? 2. Име 'Бугарин' у Македонији“ (2), 248–250.
116. Србински, „Котор (Бока)“, *Дойиси*, 250–251.
117. -р. р.-, „Нада' (лист)“, *Библиографске козерије*, 251–252.
118. /Уредник/, „На знање“, *Библиографске козерије*, 252.

Донели су само два чина драме „Не растављај...” Јована Живојновића, који је на школама у Будимпешти

119. –ћ, „Календар Манастирске штампарије”, 252.

120. „Културне вијести”, 253–254.

Срби – нови доктори (Л. Грујић, Каменко Суботић, Ђилдо Божић и Л. Руварац); Војислављева споменица; Јубилеј српског књижевника В. М. Г. Медаковића; Виша женска школа у Београду; Митрополит Михаило; *Српски њреїлед* Љубомира Недића; *Луча*, покреће се на Цетињу; Ново друштво омладинско (основано у Москви: председник Милутин Живановић, потпредседник Јован Кујачић, благајник Ђорђе Нешић, књижничар Милан Бојовић, тајник Пера Вучковић; *Сїражилово* лист престао излазити; *Босанска вила*; Српска свијест

II, 1895.

Бр. 1 (1. јануар)

121. /П. Белобрк/, „Загреб, 1. I 1895”, 1–4.

Уводник пред другу годину излажења.

122. Јуниус, „Пропали ђеније” (1), 4–6.

123. Кам./енко/ Суботић, „Прва појава мисли српске Војводине године 1699”, 7–9

Једна глава из дела „О српској Војводини”, која ће изаћи у посебној књижици.

124. Ф. В. Крејчи, „Најновији правци у чешкој литератури”, превео Гавра В. Гојковић (1), 9–11.

125. П. Пазини, „Прича о Скендербегу”, превео Д./амјан/ Јеврић (1), 12–15.

Ову је расправу читао Пазини у париском свенаучном друштву „La congegation scientifique” 1891. године.

126. И. П., „Знаци економског напредовања у Српству”, 15–17.

127. -н-, „Беч. 12. Децембра”, *Дойиси*, 17.

128. Стеван Н. Ђурашковић, „Лајпциг. 24. Новембра”. *Дойиси*, 18–20.

129. Љутица Богдан /Михаило Вукчевић/, „Луча” (часопис), *Књижевносї*, 20–21.

Псеудоним је разрешен: Библиотекар, VII, 1955, бр. 34, 190.

130. /Аноним/, „Занатлијски гласник”, *Књижевносї*, 21.

Почео је да излази у Београду од Нове године.

131. „Културне вијести”, 21–23.

Српске народне песме на италијанском Ивана Николић; Српска узајамност; Конституисање „Шумадије” у Прагу; Срби – нови доктори (Милан Киријковић).

132. „Васа Папрић”, *Чийуља*, 24.

Правник четврте године, родио се у Винковцима 7. марта 1872. године, а умро је „ових дана”.

Бр. 2 (1. фебруар)

133. /Каменко Суботић/, „Љубомир П. Ненадовић” (некролог), 25–26.

134. Гавра В. Гојковић, „На развалинама тврдиње Деспота Стевана”, 27.

Поч.: „Седа прошлост у мени се буди”

Зав.: „Призри на свог остављеног сина“

Дат.: „Шиклуш 3. VIII /18/94.“

135. Henri Desmoulins, „Разум и срце. (Из успомена на борбу једне некад
бујне и немирне душе)“, 27–31.

136. Junius, „Пропали ђеније“ (2), 31–34.

137. Ф. В. Крејчи, „Најновији правци у чешкој литератури“, превео Гавра
В. Гојковић (2), 34–38.

138. П. Пазини, „Прича о Скендербегу“, превео Д./амјан/ Јеврић (2),
38–40.

139. -ин, *Књижевност*, 40–42.

„Пупољци“ Ђорђа Бастаића; „Из Београда у Солун и Скопље...“ Спире Ка-
лика; *Српски ирејлед* Љубомира Недића

140. „Културне вијести“, 42–47.

Светосавске бесједе; Позориште у Новом Саду; За узор; Из велике школе
у Београду; Два нова листа (*Цариградски гласник*, *Македонија* у Београду); „Побрат-
имство“ (у Мостару Шантић, Ђоровић и Дучић намеравају да сваке године издају
књигу млађих књижевника под овим насловом); Католичка црква у Црној Гори;
Значајна прослава (Николе Беговића); Лијепа успомена на скорашњу прошлост;
Књижевно-уметничка заједница у Београду; Оснивање акад. болничког удружења
славенских ђака у Грацу; „Вила“ (друштво Срба у Женеви: председник Никола С.
Петровић, тајник Ахил Р. Михајловић); „Слога“ (Богословско књижевно друштво
у Ср. Карловцима: председник Дамјан Бришић, потпредседник Јован Константино-
вић, перовођа Павле Милић, први, Владимир Николић, други, и књижничар Душан
Марковић); Српска свијест („Друштво за помагање сиромашних, а вриједних Срба
у Загребу“)

141. /Аноним/, „Новица Церовић“, *Чийуља*, 47–48.

142. /Аноним/, „Миливоје Максимовић и Паја Николић“, *Чийуље*, 48.

Бр. 3 (1. март)

143. /Аноним/, „Милорад П. Шапчанин“, *Некролој*, 49–50.

144. Благоје /Михаило Вукчевић/, „У Дубровнику. Козерија“, 51–53.

Проширена и дотерана објављена у књизи: „Разговори безазлена свијета с
црногорских посједака“. Хватао их је у перо Миле Војводић. (Београд, 1900), 32–47.

145. Каменко Суботић, „Љубомир П. Ненадовић“, 53–58.

146. Мих./аило/ Вукчевић, „Епиграми“, 58–59.

1. Једној деветорогој визиткарти; 2. Једној старој кући; 3. Тудорима; 4. Из
поштовања...; 5. Издашне руке; 6. Некад и сад; 7. Други Аристид; 8. Један је Цезар:
9. Болећа срца; 10. Бич за Наполеона; 11. Све у славу

147. П. Пазини, „Прича о Скендербегу“, превео Д./амјан/ Јеврић (3),
59–61.

148. Гавро В. Гојковић, „О раду Руса за народну просвјету. ’Писма из
Петрограда’ од Радована Кошутића“, 61–64.

149. Љутица /Богдан = Михаило Вукчевић/, „Српско сијело у Загребу“,
64–65.

150. Н., „Петроград 7. Фебруара“. *Дойис*, 66.

151. М-е, „’Празноверице и злочин с нарочитим погледом на
празноверицу о закопаном благу’ од д-ра Мих. Р. Веснића“. *Књижевност*,
67–68.

152. /Аноним/, „Сличице из сеоског албума, написао Јован Протић, Земун”, *Књижевности*, 68–69.

153. „Културне вијести”, 69–72.

Српско новинарско удружење; Војништво у Црној Гори; Српско класично вече (Народно позориште у Београду извело „Дубравку” Џива Франа Гундулића); Мухамедовска школа у Црној Гори; Српски језик у школама турским; Из Велике школе у Биограду; Гимназија у Црној Гори; Семинарске радње (израдили су их Срби Тома Маретић и Јово Бањанин); Утјешљив појав; Седамдесетогодишњица Светозара Милетића; Тридесетогодишњица Јована Туромана; Са 25-годишњег састанка Чупићева Одбора; *Привредник* (лист, Митровица); Срби – нови доктори (Стеван Стојковић, Стеван Банић, Ђорђе Васиљевић, Глиша Ђукић и Васо Ђерић); „Слога” (богословска дружина у Карловцима изабрала 5. фебруара: председник Живојин Витолић, први тајник Димитрије Витковић, други Миливоје Рајић; благајник Милорад Чопорда, книжничар Миливоје Јовановић)

154. „Омладина” издаје *Српска академска омладина у Зајребу. Година прва 1894. Одговорни уредник Пера Белобрк*, Загреб, Српска штампарија 1894, /1–4/.

Садржај

Бр. 4 (1. април)

155. Г. В. Гојковић, „Песма тици у гори”, 73.

Поч.: „Тице у гори умилно поју”

Зав.: „сатрти силу тиранску клету?...”

156. Н. Петровић /Михаило Вукчевић/, „Обрука бијешну кућу Кусарову” (приповетка), 73–76.

Проширена и дотерана објављена је у књизи: „Разговори безазлена свијета с црногорских посједака”. Хватао их је у перо Миле Војводић, (Београд, 1900), 65–73.

157. Каменко Суботић, *Љубомир П. Ненадовић*, 76–81.

I. Из живота Љубомира П. Ненадовића; II. О његовој појезији.

158. В. Чевећ /Михаило Вукчевић/, „С пута на Медун. Цртица”, 81–83.

159. Мих. В. /Михаило Вукчевић/, „О Карађорђу, трагедији С. М. Сарајлије”, 84–85.

Разрешо је Голуб Добрашиновић, *Сабрана дела Сима Маџавуља. Прејиска*.

160. Јован П. Бањанин, „Српски књижевни језик” (1), 85–90.

Новаковић у *Гласу* пише да источни говор много боље подноси различиту акцентуацију без икакве штете и промене, и тим је подеснији за ширење, потребно и неизбежно ономе говору, који улази у књижевност. То је једна страна источнога говора, која је играла знатну улогу у досадашњем ширењу источнога говора, а која је и у будућности позвана да српском књижевном језику и даље привлачи она племена која су на граници између Срба и Бугара.

161. Некадашњи свеуч. грађанин, „Неколико мисли о оснивању срп. акад. литерарног друштва у Загребу”, 90–93.

162. Д. П., „’Пјесме’ Стеве П. Бешевића. Књига III. Спљет, К. Рус 1894”; „Радетић Мара”, приповетка из сеоског живота. Написао Мих. Сретеновић. Београд 1895, *Књижевности*, 93–94.

163. „Културне вјести”, 94–96.

Српска банка; Назаренска секта; *Будућности* (лист, Београд); Црква Светога Саве; „Српски учитељски календар” (Пакрац); Споменик Љуб. П. Ненадовићу; Пошта у Црној Гори; Милетићево вече; Српско трговачко удружење; Састанак матураната; Срби нови доктори (докторирали у Бечу: Илија Бајић, Сава

Милутиновић); „Побратимство“ (друштво великошколаца у Београду изабрало је: председник Данило Катић, потпредседник Живота Хаџић, благајник Михајло Минић, књижничар Ђока Ранојевић, секретари Михајло Маринковић и Вел. Илић); Српски свијет

164. /Аноним/, „Читуља. Ђуро Хорватовић, Богдан Мусулин“, 96.

Бр. 5 (1. мај)

165. /Аноним/, „Никола Беговић 1821–1895“ (чланак и фотографија), 97–98.

166. З., „Сунцу“, 99.

Поч.: „Смрвило си зиму“

Зав.: „њених из недара...“

167. Милић Поповић /Михаило Вукчевић/, „Капетан Јеврем суди Васојевићима“ (приповетка), 99–101.

Проширена и дотерана објављена је у књизи: „Разговори безазлена свијета с црногорских посједака“. Хватао их је у перо Миле Војводић (Београд, 1900), 48–56.

168. Мих. В. /Михаило Вукчевић/, „Бележница Огњ. Утјешиновића Острожинског“, 101–103.

Разрешо је Голуб Добрашиновић, *Сабрана дела Сима Маџавуља. Прејиска.*

169. Јован П. Бањанин, „Српски књижевни језик“ (2), 103–108.

170. В–Чевић /Михаило Вукчевић/, „Маџар. Цртица с пута“, 108–109.

171. Гавра В. Гојковић, „О васпитању српскога женскиња“, 109–113.

172. Lorenzo Rienzi /Михаило Вукчевић/, „Неколико мисли о 'Балканској Царици'“, 113–117.

Критика је објављена на немачком језику 1885. у бечкој *Новој слободној џреси.*

173. /Аноним/, „Стражилово“, *Књижевности*, 117–118

Анализа стања наших часописа који су престали да излазе: *Сџражилово, Јавор и Коло.*

174. /Аноним/, „'Босанчице'. Пјесме Михајла Милановића (1889–1895). У Сарајеву 1895. Стр. 96. Цијена 50 новч“. *Књижевности*, 118.

175. „Културне вијести“, 118–119.

Ново српско позориште (Нови Сад); Галерија слика српских уметника (Паја Јовановић и Урош Предић); Лијепо сећање на крсно име (о Српској штампарии у Загребу); Крв није вода; Братство није шупља фраза (у Београду конституисан одбор за прикупљање добровољних прилога за пострадале Србе од поплаве у Срему, Бачкој и Банату); У одбрану српске школске аутономије (напад на државног школског надзорника де Немања)

176. „Читуља“, 120.

Манојло М. Прица, др Љубомир Радивојевић, Бранко Ановић

177. Уредништво *Омладине*, „П. н. умољавамо најучтивије све своје пријатеље...“, задње корице.

Апел да се одржи овај једини студентски лист у Аустро-Угарској. Угрожен им је опстанак, па моле дужнике заостале претплате да измире дуговања. Апелују на патриотску дужност Срба.

MAGAZINE OF SERBIAN YOUTH IN ZAGREB "OMLADINA"
(1894–1895)

STANIŠA VOJINOVIĆ

The magazine "Omladina" (1894–1895), at the crossroads of Romanticism and Realism, had an important place among Serbian literary magazines issued in Zagreb. It published poems and stories of belated Romanticism, with the prevalence of articles reflecting the realistic movement with elements of naturalism. The magazine is interesting also in the light of criticism (literary and social) with elements of new trends both from the west and the east. The most important associates were: Vladimir M. Jovanović, Milorad P. Šapčanin, Aleksa Šantić, Svetozar Ćorović, Milorad Medaković. In addition to the introductory study, the paper also contains the bibliography with the deciphered pseudonyms of Kamenko Subotić, Mihailo Vukčević and many others.